

Dosarul nr.3ra-752/22
2-22071134-01-3ra-27072022

Prima instanță: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Minciuna, Ec. Palanciuc, V. Negru)

ÎNCHEIERE

21 septembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Ala Cobăneanu
Nicolae Craiu
Nina Vascan

examinând admisibilitatea recursurilor depuse de Societatea cu Răspundere Limitată „AGROFLORIS-NORD”, Întreprinderea Mixtă „TRANS OIL REFINERY” Societate cu Răspundere Limitată și de Societatea pe Acțiuni „FLOAREA SOARELUI”,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „AGROFLORIS-NORD” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova,

la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea Mixtă „TRANS OIL REFINERY” Societate cu Răspundere Limitată împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova,

la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea pe Acțiuni „FLOAREA SOARELUI” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova,

împotriva hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Societatea cu Răspundere Limitată „AGROFLORIS-NORD”, Întreprinderea Mixtă „TRANS OIL REFINERY” Societate cu Răspundere Limitată și de Societatea pe Acțiuni „FLOAREA SOARELUI”,

c o n s t a t ă :

La data de 20 mai 2022 Societatea cu Răspundere Limitată „AGROFLORIS-NORD” (în continuare SRL „AGROFLORIS-NORD”) a depus cerere de chemare

în judecată împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova (f.d. 1-10 vol. I).

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta a indicat că, prin punctul 6 al Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a dispus prin derogare de la prevederile art.104 lit. a) din Codul fiscal, pe perioada stării de urgență, începând cu 19 mai 2022, exportul și livrarea asimilată exportului, inclusiv în Portul Internațional Liber Giurgiulești și în Zonele Economice Libere, a uleiului de floarea soarelui (poziția tarifara 1512), se scutește de TVA fără drept de deducere.

Punctul 7 al Dispoziției contestate stabilește că prin derogare de la prevederile art.102 alin.(6) din Codul fiscal, sumele TVA deduse, aferente mărfurilor, serviciilor procurate, folosite pentru efectuarea exportului sau livrărilor asimilate exportului, inclusiv în Portul Internațional Liber Giurgiulești și în Zonele Economice Libere, a uleiului de floarea soarelui (poziția tarifara 1512), se exclud de la deducere și se raportează la costuri sau cheltuieli în perioada fiscală (luna calendaristică) în care a avut loc exportul sau livrările asimilate exportului.

Iar, punctul 8 al Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova prevede că la solicitarea, pe perioada stării de urgență, a restituirii TVA de către întreprinderile care au efectuat exporturi sau livrări asimilate exportului de ulei de floarea soarelui, prevederile punctului 13 din Regulamentul privind restituirea TVA, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 93 din 01 februarie 2013, nu se aplică.

Reclamanta a indicat că punctele nominalizate sunt neîntemeiate și disproporționale cu situația care se presupune că a determinat aprobarea deciziilor respective, or acestea nu contribuie la asigurarea securității alimentare a țării.

Reclamanta a menționat că aplicarea prevederilor contestate determină faptul că TVA-ul aferent exportului uleiului de floarea-soarelui sau livrărilor asimilate exportului, inclusiv în Portul Internațional Liber Giurgiulești și în Zonele Economice Libere, în mărime de 20% din prețul de export, nu va fi restituit din bugetul de stat pe o perioadă incertă. Mai mult, TVA-ul dedus de membrii grupului de companii Trans Oil, din care face parte și reclamanta, la achiziționarea materialelor și serviciilor pentru producerea uleiului de floarea-soarelui, inclusiv a materiei prime - semințe de floarea-soarelui, se exclude de la deducere și se raportează la costuri sau cheltuieli, deși în practica internațională a mecanismelor fiscale nu există asemenea măsuri.

Reclamanta SRL „AGROFLORIS-NORD” a relevat că este exportatorul principal a uleiului de floarea-soarelui din Republica Moldova, iar punctele nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova au fost aprobate fără a ține cont de consecințele negative evidente pentru componentele securității alimentare ale țării și climatul investițional, precum și de pierderile financiare pe care le va avea reclamanta, care are obligații față de organizațiile financiare internaționale și investitorii din SUA și UE.

Reclamanta a invocat că aplicarea Deciziei contestate va conduce inevitabil la creșterea bruscă a prețurilor la uleiul de floarea-soarelui, inclusiv pe piața internă, ca urmare a unei creșteri automate a costurilor, cu suma TVA exclusă de la deducere, care prezintă 8% din valoarea semințelor de floarea-soarelui achiziționate și 20% din valoarea de achiziție a altor componente ale procesului de producere, dar și cauzează stoparea livrărilor planificate.

Reclamanta SRL „AGROFLORIS-NORD” a notat că actul administrativ contestat este un act juridic subordonat legii, emis de o autoritate publică, și anume Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, ce nu intră în sfera de competență a controlului de constituționalitate stabilită la art. 4 din Codul jurisdicției constituționale.

Reclamanta a specificat că punctele nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova îi încalcă dreptul la proprietate, prin cauzarea prejudiciului patrimonial sub forma profitului ratat, dreptul la libertatea comerțului și a activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, dreptul la proporționalitatea în raporturile dintre stat și întreprinzător, previzibilitatea reglementării activității de întreprinzător, transparența decizională și transparența reglementării activității de întreprinzător și dreptul la condiții juridice și economice egale.

Reclamanta SRL „AGROFLORIS-NORD” a notat că, în contextul stării de urgență din Republica Moldova, prelungită pe o perioadă de 60 de zile, începând cu 25 aprilie 2022 prin Hotărârea Parlamentului nr. 105 din 21 aprilie 2022, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova este în drept să aplice anumite măsuri necesare, însă acestea trebuie să fie aplicate ținând cont de situația securității regionale și pericolul la adresa securității naționale. Astfel, prin punctul 9 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova întemeiat a inclus uleiul dezodorizat în lista produselor social importante pentru protejarea populației față de scumpirea nejustificată de către comercianți a prețurilor la ulei.

Însă, măsurile aplicate prin punctele nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nu au nici un temei și justificare, fiind vădit disproporționate cu situația care se presupune că a determinat aprobarea acestora. Prin urmare, în cadrul controlului judecătoresc, instanța de judecată urmează obligatoriu să analizeze dacă restrângerea drepturilor reclamantei este proporțională cu situația care a determinat-o.

Reclamanta a subliniat că dreptul la deducere și, respectiv, de rambursare a TVA-ului pentru operațiunile de export reprezintă un principiu fundamental de funcționare a TVA ce se regăsește în Directiva 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată, pe care Republica Moldova s-a angajat să o implementeze prin Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte; ratificat prin Legea nr. 112 din 02 iulie 2014.

De asemenea, reclamanta a menționat că disproporționalitatea punctelor Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a

Republicii Moldova contestate este probată și prin faptul că nu au fost aprobate decizii similare în raport cu alte produse ca fiind social importante pe perioada stării de urgență.

Suplimentar, reclamanta a indicat că potrivit pct. 36 al Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, aceasta a intrat în vigoare la data de 18 mai 2022. Prin urmare, în contextul invocării disproporționalității punctelor 6-8 ale Dispoziției contestate, se rețin elemente ale aplicării retroactive, ceea ce contravine art. 30 din Codul administrativ și art. 73 alin. (3) și alin. (4) din Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative. Or, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nu a luat în considerare faptul că agenții economici vizați în decizia contestată au în derulare obligații comerciale pendinte, adică deja încheiate și care se află în executare.

Reclamanta a menționat că, pentru uleiul și semințele de floarea-soarelui deja procurate și importate din Ucraina, membrii grupului de companii „Trans Oil” au achitat TVA, urmând să achite și pentru marfa respectivă care se află în proces de livrare, implicit efectul punctelor nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova este unul retroactiv și disproporțional.

Reclamanta SRL „AGROFLORIS-NORD” a solicitat admiterea prezentei cereri de chemare în judecată; anularea punctelor nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și dispunerea întoarcerii executării actului administrativ în temeiul art. 224 alin. (2) din Codul administrativ.

La data de 20 mai 2022 Întreprinderea Mixtă „TRANS OIL REFINERY” Societate cu Răspundere Limitată (în continuare ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL) a depus cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova (f.d. 1-9 vol. I/A).

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta a indicat aceleași temeiuri de drept și circumstanțe de fapt ca și în cererea de chemare în judecată depusă de SRL „AGROFLORIS-NORD”.

Reclamanta ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL a solicitat admiterea prezentei cereri de chemare în judecată; anularea punctelor nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și dispunerea întoarcerii executării actului administrativ în temeiul art. 224 alin. (2) din Codul administrativ.

La data de 20 mai 2022 Societatea pe Acțiuni „FLOAREA SOARELUI” (în continuare SA „FLOAREA SOARELUI”) a depus cerere de chemare în judecată împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova (f.d. 1-9 vol. I/B).

În motivarea cererii de chemare în judecată reclamanta a indicat aceleași temeiuri de drept și circumstanțe de fapt ca și în cererea de chemare în judecată depusă de SRL „AGROFLORIS-NORD”.

Reclamanta SA „FLOAREA SOARELUI” a solicitat admiterea prezentei cereri de chemare în judecată; anularea punctelor nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și dispunerea întoarcerii executării actului administrativ în temeiul art. 224 alin. (2) din Codul administrativ.

Prin încheierea din 23 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a transmis dosarul la acțiunea înaintată de ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL judecătorului Veronica Negru în procedura căruia se află dosarul la acțiunea în contencios administrativ SRL „AGROFLORIS-NORD”, pentru soluționarea cesiunii privind conexarea cauzelor într-o singură procedură (f.d.31-32 vol. I/A).

Prin încheierea din 23 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost transmisă pentru soluționarea conexării acțiunii în control normativ înaintată de SA „FLOAREA SOARELUI” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 către cauza aflată spre examinare în procedura judecătorului Curții de Apel Chișinău Veronica Negru, intentată la acțiunea în control normativ înaintată de SRL „AGROFLORIS-NORD” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 (f.d.30-32 vol. I/B).

Prin încheierea din 06 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-au conexas într-un singur proces cauza de contencios administrativ la acțiunea înaintată de ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 și cauza de contencios administrativ la acțiunea înaintată de SA „FLOAREA SOARELUI” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 la cauza de contencios administrativ la acțiunea înaintată de SRL „AGROFLORIS-NORD” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 (f.d.22-24 vol. I).

Prin hotărârea din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL și de SA „FLOAREA SOARELUI” împotriva Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la anularea punctelor 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 (f.d.57-76 vol. I).

Pentru a pronunța această hotărâre, Curtea de Apel Chișinău a reținut că, Parlamentul Republicii Moldova, prin Hotărârea nr. 41 din 24 februarie 2022 a declarat stare de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova pe o perioadă de 60 de zile, iar prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 105 din 21 aprilie 2022, starea de urgență pe întreg teritoriul Republicii Moldova, declarată prin Hotărârea Parlamentului nr.41/2022, s-a prelungit cu 60 de zile începând cu data de 25 aprilie 2022.

Prima instanță a menționat că, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova la data de 18 mai 2022 a emis Dispoziția nr. 21, iar la pct. 6-8 a dispus următoarele: prin derogare de la prevederile art.104 lit. a) din Codul fiscal,

pe perioada stării de urgență, începând cu 19 mai 2022, exportul și livrarea asimilată exportului, inclusiv în Portul Internațional Liber Giurgiulești și în Zonele Economice Libere, a uleiului de floarea soarelui (poziția tarifara 1512), se scutește de TVA fără drept de deducere.

Prin derogare de la prevederile art.102 alin.(6) din Codul fiscal, sumele TVA deduse, aferente mărfurilor, serviciilor procurate, folosite pentru efectuarea exportului sau livrărilor asimilate exportului, inclusiv în Portul Internațional Liber Giurgiulești și în Zonele Economice Libere, a uleiului de floarea soarelui (poziția tarifara 1512), se exclud de la deducere și se raportează la costuri sau cheltuieli în perioada fiscală (luna calendaristică) în care a avut loc exportul sau livrările asimilate exportului.

La solicitarea, pe perioada stării de urgență, a restituirii TVA de către întreprinderile care au efectuat exporturi sau livrări asimilate exportului de ulei de floarea soarelui, prevederile punctului 13 din Regulamentul privind restituirea TVA, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.93 din 01 februarie 2013, nu se aplică.

Curtea de apel Chișinău a indicat că în conformitate cu prevederile art.224 alin.(1) lit. e) din Codul administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată, în baza unei acțiuni de control normativ, anulează în tot sau în parte actul administrativ normativ, dacă acesta este ilegal, adică dacă actul contravine legii.

Prima instanță a indicat că prin Hotărârea nr. 17 din 23 iunie 2020, Curtea Constituțională a reținut că autoritățile responsabile de gestionarea stării de urgență fac parte, prin natura lor, din puterea executivă. Astfel, chiar dacă legislatorul a utilizat formulări flexibile la descrierea măsurilor care pot fi dispuse de către aceste autorități, acestea nu pot depăși domeniul de competență al executivului, deoarece singurele competențe pe care le dețin de la Parlament sunt executive.

Curtea de Apel Chișinău a menționat că, prin punctele contestate din Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr.21 din 18 mai 2022, s-au instituit anumite restricții ce se referă la deducerea sumei TVA pentru mărfurile, serviciile procurate prevăzute la art.102 alin.(6) Cod fiscal, cât și la livrările scutite de T.V.A. cu drept de deducere prevăzute la art.104 lit. a) Cod fiscal a mărfurilor de ulei de floarea soarelui (poziția tarifara 1512). Respectiv, Dispoziția nr.21 din 18 mai 2022 a fost emisă de o autoritate competentă, conform art.21 al Legii nr.212 din 24 iunie 2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război.

Cu referire la argumentul invocat de reclamante precum că restricțiile contestate au fost stabilite ca urmare a declarațiilor Președintelui Parlamentului Republicii Moldova, prima instanță le-a considerat neîntemeiate, or conform Hotărârii Guvernului nr. 122 din 24 februarie 2022, Președintele Parlamentului Republicii Moldova nu face parte din cadrul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.

Prima instanță a relevat că, dispozițiile contestate vizează, în mod evident, situația critică survenită și anume criza în care se află Republica Moldova cauzată de fenomenele economice și procesele, care au loc în țară, în regiune și la nivel mondial, ce pune în discuție intervenții ferme din partea autorităților competente ale statului – prin acțiuni și măsuri coerente și adecvate pentru a asigura o economie în

domeniul produselor economice, care pot implica și restrângeri ale exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți fundamentale.

Curtea de Apel Chișinău a considerat neîntemeiate argumentele reclamantelor precum că actul contestat este contrar legii, or, în cazul existenței unei situații de risc major pentru criza economică, cum este la caz, se pot impune unele limitări ale drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, dar în limitele prescrise de Constituție și de lege.

Respectiv, la adoptarea prevederilor contestate Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a ținut cont de Raportul asupra inflației nr.2 al Băncii Naționale a Moldovei, în care este menționat că, economia mondială, în primele luni ale anului 2022, a fost bulversată de conflictul armat din Ucraina, care a perturbat recuperarea post-pandemică și a majorat semnificativ presiunile proinflaționiste deja existente. Economia Moldovei, a României și a Poloniei au fost supuse unei presiuni de creștere a cheltuielilor publice pentru ajutorarea refugiaților ucraineni. Creșterea fără precedent a cotațiilor la produsele agroalimentare a determinat ONU să atenționeze privind riscul de foamete în țările sărace.

La fel, potrivit Organizației pentru Alimentație și Agricultură (FAO) indicele prețurilor la produsele alimentare a atins maximul istoric în luna martie 2022, înregistrând o creștere de 12,6 la sută comparativ cu luna februarie 2022 și de 33,6 la sută comparativ cu luna martie 2021. Creșterea reflectă niveluri maxime istorice pentru grupele uleiuri vegetale, cereale și carne, de asemenea, și prețurile la zahăr și produse lactate au crescut.

Curtea de Apel Chișinău a concluzionat că deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu privire la uleiul de floarea soarelui se adaugă altor măsuri protecționiste în domeniul produselor agricole, adoptate la nivel național după declanșarea conflictului militar între Ucraina și Rusia. Astfel, anterior prin pct.14 din Dispoziția nr. 2 din 25 februarie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, începând cu data de 01 martie 2022, pentru perioada stării de urgență, s-a interzis exportul din Republica Moldova a grâului și zahărului, iar pct.5 din Dispoziția nr. 3 din 27 februarie 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale interzice exportul din Republica Moldova a porumbului și derivatelor acestuia, cu excepția semințelor de porumb destinate însămânțării, pe perioada stării de urgență.

Prima instanță a reținut că potrivit Anexei la Regulamentul de formare a prețurilor de comercializare a produselor social importante, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 774 din 20 iunie 2016, uleiul de floarea-soarelui este inclus în Lista produselor social importante. Prin urmare, se află în lista produselor strategice pentru populația Republicii Moldova.

În situația descrisă supra, prima instanță a conchis că, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova întemeiat s-a autosesizat și a intervenit în vederea interzicerii existenței pozițiilor dominante în sectoarele producerii, păstrării, procesării și comercializării produselor agroalimentare pentru orice companie, iar măsurile întreprinse de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova sunt unele rezonabile, dat fiind faptul că ingerința produsă prin ea este proporțională în raport cu pericolul situației care a generat instituirea acesteia, cât și cu scopul

urmărit de a asigura o maximă protecție a interesului public în fața unei crize economice.

La caz, prima instanță a statut că la emiterea prevederilor contestate din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova s-a bazat pe analiza situației economice la nivel național, iar restricțiile impuse au un caracter temporar, fiind determinate de analiza situației create și evoluția acesteia, precum și în scopul eficientizării măsurilor de combatere a circumstanțelor ce au stat la baza instituirii stării de urgență.

Curtea de Apel Chișinău a reiterat concluziile CtEDO care a stabilit că, în instituirea unor restricții aduse drepturilor prevăzute de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, statele se bucură de o marjă de apreciere, în funcție de situația concretă avută în vedere, iar pentru a răspunde existenței unei „crize excepționale fără precedent” o ingerință extinsă asupra drepturilor poate fi acceptată. Deși Decizia din 07 mai 2013, pronunțată în cauza Koufaki și Adedy împotriva Greciei, se referea la o criză financiară care punea în pericol economia națională a unui stat, aceste considerente pot fi cu ușurință reținute și în cazul din speță, când se pune în discuție apărarea populației ca urmare a unei crize economice mondiale.

La data de 06 iulie 2022, SRL „AGROFLORIS-NORD” a depus recurs, iar la data de 02 august 2022 a prezentat motivarea recursului împotriva hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea integrală a hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău, ca fiind ilegală și nefondată, cu emiterea unei noi hotărâri prin care să fie admisă integral acțiunea înaintată de SRL „AGROFLORIS-NORD” (f.d.78, 96-101 vol. I).

În motivarea recursului, suplimentar celor invocate în cererea de chemare în judecată, recurenta a menționat că, prima instanță a analizat într-un mod foarte general și abstract circumstanțele cauzei și a omis să dea o apreciere argumentelor prezentate de reclamantă.

Recurenta SRL „AGROFLORIS-NORD” a menționat că, instanța de fond doar a reiterat poziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova din referință, care poate fi utilizată în mod general pentru orice măsură aplicabilă, ori ea este una comună, fără a avea o relevanță particulară pentru speța concretă.

Recurenta a subliniat că instanța de fond, preluând poziția expusă de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și cataloghează măsurile aplicate ca fiind stabilite pentru combaterea creșterii prețurilor la ulei, deși măsurile respective vor avea un efect contrar, și anume vor crea premise pentru majorarea prețului, ori interdicțiile legate de restituirea TVA nu au nici o tangență directă cu prețul la ulei pe piața internă, fiind îndreptate doar asupra veniturilor producătorilor locali, care exportă această marfă.

Recurenta a notat că prima instanță eronat cataloghează măsurile aplicate de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova cu referire la restituirea TVA, ca măsuri proporționale și rezonabile, or SRL „AGROFLORIS-NORD” nu a contestat și punctul 9 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022, pe motiv că este de acord cu includerea uleiului dezodorizat în lista produselor social importante, fiind

o măsură pentru protejarea populației față de scumpirea nejustificată de către comercianți a prețurilor la ulei.

Totodată, recurenta a invocat că măsurile stabilite prin punctele 6-8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nu întrunesc elementele proporționalității, or efectul urmărit nu este oprirea creșterii prețului. Mai mult, nu a fost prezentat nici un studiu / analiză de fapt, dar nici Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nu indică cum interzicerea restituirii TVA și obligarea se raporteze la costuri sau cheltuieli a sumelor TVA ar fi în legătură directă cu oprirea creșterii prețului pe piața internă.

Recurenta a reliefat că instanța de fond nu a dat o apreciere complexă a argumentului precum că punctele 6-8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 au fost aprobate de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova ca urmare a declarațiilor Președintelui Parlamentului, limitându-se doar a indica că acesta nu este membru al Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.

Recurenta SRL „AGROFLORIS-NORD” a notat că prima instanță nu a dat apreciere lipsei proporționalității și ilegalității măsurilor aprobate prin pct. 6-8 din Dispoziția contestată, și anume: dacă măsurile aplicate, corespund sau nu prevederilor articolului 54 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, dacă acestea au temei și justificare prin prisma asigurării siguranței alimentare a țării, or venitul obținut de SRL „AGROFLORIS-NORD” din exportul uleiului de floarea-soarelui nu are nici o tangență cu securitatea alimentară a Republicii Moldova.

De asemenea, recurenta a remarcat că instanța a omis să dea apreciere faptului dacă restrângerea drepturilor sale este proporțională cu situația care a determinat-o, urmând a fi stabilită cauză aplicării acestor măsuri doar în privința producătorilor de ulei.

Recurenta SRL „AGROFLORIS-NORD” a invocat că instanța de recurs, la examinarea cauzei urmează să se asigure dacă Curtea de Apel Chișinău a îndeplinit condiția unei examinări efective și a oferit un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului. Astfel, în cadrul dreptului la un proces echitabil se analizează dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri judiciare de a prezenta instanței observațiile, argumentele și mijloacele sale de probă, coroborat cu dreptul fiecărei părți ca aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv.

În context, recurenta a indicat că instanța de fond a dat dovadă de un formalism excesiv în partea examinării argumentelor prezentate în motivarea acțiunii înaintate, în special cele cu privire la proporționalitatea măsurilor aplicate. Or, prin prisma principiului contradictorialității și egalității în arme, instanța de fond era obligată să asigure un echilibru just a intereselor ambelor părți implicate în proces, însă Curtea de Apel Chișinău a însușit motivarea din referința depusă de Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, fără a da o apreciere tuturor probelor în ansamblu. Prin urmare, consideră că nu i-a fost asigurat dreptul de acces la o instanță și dreptul de a fi auzit.

La data de 06 iulie 2022, ÎM „TRANS OIL REFINERY” a depus recurs, iar la data de 02 august 2022 a prezentat motivarea recursului împotriva hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d.79, 90-95 vol. I).

În motivarea recursului, suplimentar celor invocate în cererea de chemare în judecată, recurenta a menționat aceleași temeuri de drept și circumstanțe de fapt invocate în cererea de recurs depusă de SRL „AGROFLORIS-NORD”.

La data de 06 iulie 2022, SA „FLOAREA SOARELUI” a depus recurs, iar la data de 02 august 2022 SA „FLOAREA SOARELUI” a prezentat motivarea recursului împotriva hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d.80, 96-101 vol. I).

În motivarea recursului, suplimentar celor invocate în cererea de chemare în judecată, recurenta a menționat aceleași temeuri de drept și circumstanțe de fapt invocate în cererile de recurs depuse de SRL „AGROFLORIS-NORD” și ÎM „TRANS OIL REFINERY”.

La data de 06 septembrie 2022 SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL și de SA „FLOAREA SOARELUI” au depus completări la cererile de recurs depuse anterior, prin care au solicitat admiterea recursurilor, casarea hotărârii, și emiterea unei noi hotărâri prin care să fie admise cererile de chemare în judecată depuse de SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL și de SA „FLOAREA SOARELUI”; anulate punctele nr. 6, nr. 7 și nr. 8 ale Dispoziției nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova și dispusă întoarcerea executării actului administrativ în temeiul art. 224 alin. (2) din Codul administrativ.

În motivarea completărilor la cererile de recurs, SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL și SA „FLOAREA SOARELUI” au invocat că prin punctul 3 din Dispoziția nr. 36 din 05 septembrie 2022, Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a abrogat punctele 6, 7 și 8 din Dispoziția nr. 21 din 18 mai 2022 a Comisiei pentru Situații Excepționale.

Totodată, recurențele au menționat că insistă la examinarea recursurilor declarate, cu solicitările și argumentarea expusă în acestea, ori abrogarea actului administrativ normativ de către emitent nu constituie un temei pentru încetarea procesului sau neexaminarea de către instanță a fondului cauzei și a legalității actului normativ contestat.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Iar, conform art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat hotărârea contestată la 04 iulie 2022, iar dispozitivul hotărârii a fost notificat SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM TRANS OIL REFINERY” SRL și SA „FLOAREA SOARELUI” la data de 05 iulie 2022,

prin intermediul poștei electronice, fapt confirmat prin extrasul poștei electronice (f.d.77 vol. I).

La data de 06 iulie 2022, SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” și SA „FLOAREA SOARELUI” au depus recurs împotriva hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d.78-80 vol. I).

Hotărârea motivată din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată prin intermediul poștei electronice, SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” SRL și SA „FLOAREA SOARELUI” la data de 19 iulie 2022, fapt confirmat prin extrasul poștei electronice (f.d.81 vol. I).

La data de 02 august 2022 SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY”, SA „FLOAREA SOARELUI” au prezentat motivarea recursului împotriva hotărârii din 04 iulie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d.90-101 vol. I).

Astfel, recursurile depuse de SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY”, SA „FLOAREA SOARELUI” sunt în termen.

La data de 03 august 2022 Curtea Supremă de Justiție a expediat Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova copia recursurilor depuse de SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY”, SA „FLOAREA SOARELUI” cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței (f.d.102).

Iar, la data de 12 august 2022 Comisia pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova a depus referință la recursurile SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY”, SA „FLOAREA SOARELUI”, prin care a solicitat cu titlu principal declararea recursurilor inadmisibile și cu titlu subsidiar, respingerea recursului (f.d.105-111).

Examinând temeiurile invocate în recursurile depuse SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY”, SA „FLOAREA SOARELUI”, în raport cu actele cauzei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție le consideră inadmisibile, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin. (2) din art. 246 Cod administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f). Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține cu valoare de principiu jurisprudențial, că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține, că Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art. 245 alin. (2) din Codul administrativ. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibile recursurile depuse de SRL „AGROFLORIS-NORD”, ÎM „TRANS OIL REFINERY” și SA „FLOAREA SOARELUI”.

În conformitate cu art. 230 și 246 din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile depuse de Societatea cu Răspundere Limitată „AGROFLORIS-NORD”, Întreprinderea Mixtă „TRANS OIL REFINERY” Societate cu Răspundere Limitată și de Societatea pe Acțiuni „FLOAREA SOARELUI” se declară inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Nicolae Craiu

Nina Vascan